

הלכות תפילין - ו

רש"י ר"ת ראב"ד ושמו"ר

מנחות לד, ב

כיצד סדרן, קדש לי והי' כי יביאך מימין, שמע והי' אם שמע משמאל. והתניא איפכא, אמר אביי לא קשיא, כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח, והקורא קורא כסדרן (כסדר שהן כתובין בתורה מוקדם מוקדם ומאוחר, רש"י).

תוס' שם

ומפרש ר"ת קדש והיה כי יביאך מימין של קורא, ומשמאל של קורא הוי שמע מבחוץ ואחריה והיה אם שמע מבפנים.

שמושא רבא, ברא"ש הלכות תפילין

ומשווא פרשה דקדש דימיניה בביתא קמא, ופרשה דסמיך ליה והיה כי יביאך בביתא תנייתא, ופרשה דשמע בביתא תליתאה, ופרשה דוהיה אם שמע בביתא רביעתא.

השגת הראב"ד פ"ג מהל' תפילין ה"ה

רבינו האי ז"ל אינו אומר כן, אלא הויות באמצע, קדש מימין המניח, והיה כי יבאך סמוך לה, שמע משמאלו, והיה אם שמע סמוך לה באמצע, והוא בהיפך לקורא שכנגדו.

שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' קז

אבל בשמושא רבא דתפילין נקטי ליה כותיה בחדא, ופליג עליה בחדא, וגרס התם האי מאן דבעי למעבד תפילין וכו' משווי פרשתא דקדש לימיניה וכו', דהיינו ימין הכותב, היינו ימין המניח.

שוע"ר סי' לב

וחכמי הזוהר הזהירו ואמרו שיהיה קצת שער זה יוצא חוץ לבתים של ראש ... וטוב שיצא מפרשת והיה אם שמע בצד הפונה לפרשת קדש.

שוע"ר סי' לד

א סדר הנחת הפרשיות של ראש בבתים, קבלו חכמים קדש והיה כי יביאך בימין הקורא, שהוא האיש העומד כנגד המניח, ושמע והיה אם שמע משמאל הקורא, שהוא ימין המניח.

ג ויש בסדר זה מחלוקת ישנה בין הגאונים הראשונים, ונחלקו גם כן בזה רש"י ור"ת.

רש"י וסייעתו מפרשים דברי חכמים שמע והיה אם שמע משמאל, שמאל זו התחלתה היא מאמצע ראש המניח, שבי' פרשיות הראשונות הן בשמאל ראש המניח, שהוא ימין הקורא, ושתי' פרשיות האחרונות, הן מאמצע הראש לצד ימינו, שהוא שמאל הקורא. ותחלת שמאל זו היא פרשת שמע, ואחריה פרשת והיה אם שמע. ונמצא שפרשת קדש הוא בבית החיצון משמאל המניח, שהוא ימין הקורא, ואחריה והיה כי יביאך, ואחריה שמע מימין המניח, שהוא שמאל הקורא, ואחריה והיה אם שמע בבית החיצון. ונמצא שהקורא כשקורא כדרכו מימינו לשמאלו, קורא אותן כסדרן כמו שהן כתובות בתורה, שכמו שכתבתן צריכה להיות כסדרן, כך הנחתן בבתים צריכה להיות כסדרן לגבי הקורא.

אבל ר"ת וסייעתו מפרשים מה שאמרו חז"ל שמע והיה אם שמע משמאל, שמאל זו התחלתה היא בבית החיצון שמימין המניח, שהוא שמאל הקורא, ושם נותנין פרשת שמע, ואחריה והיה אם שמע בבית הסמוך לו המתקרב יותר לימין הקורא. ונמצא שפרשת שמע היא בבית החיצון שמימין המניח, ופרשת קדש בבית החיצון שבשמאלו, וסימן לדבר הוא שיניין, דהיינו שיניין של קדש ושמע אצל שיניין שבצדדי הבתים החיצונים. ופרשיות והיה כי יביאך והיה אם שמע הן באמצע, וסימן לדבר הווי"ת סמוכות זו לזו.

ולפי שכתבתן כסדרן לדברי הכל, לכן בפרשיות של יד שהן נכתבות בקלף אחד, צריך להניח חלק פרשת והיה אם שמע, ויכתוב תחלה פרשת שמע בקצה הקלף, ואחר כך לפני פרשת והיה אם שמע.

ד והעיקר כרש"י וסייעתו, וכן מנהג העולם. ואעפ"כ, כיון שתפילין אלו פסולין מן התורה לר"ת וסייעתו, ונמצא שרוי כל ימיו בלא תפילין, לכן כל ירא שמים יצא ידי שניהם, ויעשה בי' זוגי תפילין ויניחם יחד.

ה ואם אינו יודע לכוין המקום להניחן יחד, או שחושש מפני היוהרא, יניח של רש"י ויברך עליהן, שהן העיקר, והן יהיו עליו בשעת קריאת שמע ותפלה, ולאחר התפלה יניח של ר"ת בלא ברכה כדי לצאת לדברי הכל.

פסקי הסדור הלכות תפילין

ויזהר שיהא באמצע רוחב הראש ממש, שהרי אמרו קדש והיה כי יביאך מימין ושמע והיה אם שמע משמאל, ובתפילין דרש"י שהפרשיות כסדרן, אין בין ימין לשמאל אלא משהו, דהיינו החריץ שבין והיה כי יביאך לשמע, על כן צריך לזהר בזה מאד.

ס' המנהגים – חב"ד ע' 5

מסירים תש"ר דרש"י, ומניחים – בלא ברכה – תש"ר דשמושא רבא ... מסירים תש"ר דר"ת ומניחים תש"ר דראב"ד.